



Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.





PRAKTISK VECKOTIDNING  
FÖR  
KVINNAN OCH HEMMET

Stockholm, Iduns Tryckeri Aktiebolag

N:r 8 (271)

Fredagen den 24 februari 1893.

6:te årg.

Prenumerationspris pr år: Idun med Modetidning och kolorerade planscher ..... kr. 9:— Idun m. Modet. utan kol. pl. » 7: 50 Idun ensam ..... » 5:—	Byrå: Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr. (Aftonbladets hus.)	Redaktör och utgivare: <b>FRITHIOF HELLBERG.</b> Träffas å byrån kl. 12—1. Allm. Telef. 61 47.	Utgivningstid: hvarje helgfri fredag. Lösnummerspris 15 öre (lösn:r endast för kompletteringar)	Annonnspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.
	Prenumeration sker å alla post- anstalter i riket.			

Vendela Andersson-Sörensen.

Det är nu fem år sedan den sångerska, hvars porträtt i dag meddelas, lämnade vår lyriska scen. I dessa dagar hälsas hon af en intresserad publik välkommen till de tiljor, där hon firat sina bästa segrar, och vid hvilka hon nu åter är för en tid bunden genom ett gästspel, som kommer att omfatta några af sångerskans förnämsta roller och som tog sin början i måndags, då hon uppträdde som Violetta i »Den vilseförda».

Vendela Linnéa Andersson, sedan några år gift med tandläkaren i Köpenhamn Sophus Sörensen, är född i Halmstad den 19 november 1860. Då hennes fader, som var musikus, tidigt afled, efterlämnande sin familj i små omständigheter, åtog sig en i Helsingborg bosatt väninna till modern att taga den lilla Vendela till sig och bekosta hennes uppfostran. Det dröjde ej länge, förrän hennes musikaliska anlag upptäcktes, och kort tid därefter hade de erhållit så pass stor utveckling, att Vendela fick uppträda som »underbarn», hvilket inträffade då hon endast



var nio år. Hon hade drifvits att inöfva en konsertrepertoar och sändes så ut på »konstresor» i sällskap med en dansk violinist, som ej var äldre än hon.

På denna turré kom den lilla flickan äfven till Stockholm. Här hade hon tillfälle att sjunga inför ett sällskap, som var församladt hos en af våra mest kända fabriksidkare, och följden af detta uppträdande vardt, att några af de därvid närvarande familjerna beslöto att åtaga sig den lilla sångerskans uppfostran, ett erbjudande, som hennes moder med glädje och tacksamhet antog.

Det beslöts nu, att Vendela skulle sättas i skola för att förvärfva sig nödiga kunskaper äfven å andra områden än det musikaliska. Däremot skulle hon upphöra med all sång, till dess stämman vunnit stadga, men samtidigt med skolstudierna åtnjuta undervisning i pianospelning.

Under 8 år varade dessa, dels i Stockholm, dels i Kalmar bedrifna förstudier till hennes egentliga lifsuppgift.

Vid 17 års ålder återvände Vendela Andersson efter afslutade skol-

Lagen är vanmäktig, där seden är död.

V. RYDBERG.

studier till Stockholm, och här hade hon den lyckan att till sånglärare erhålla den i detta fack framstående tonsättaren Isidor Dannström, som hört henne i hennes barndom och redan då insett hennes musikaliska begåfning.

Efter något mer än ett års sångstudier för hr D. hade den unga sångerskan hunnit förvärfva sig tillräcklig förmåga i det tekniska för att våga beträda scenen. Detta skedde å senhösten 1878, då hon debuterade å Stora teatern i Göteborg i en liten af hennes sånglärare skriven operett »Crispinos giftermål». Den behagliga om än ej stora rösten med dess säkra teknik samt det dramatiska temperamentet väckte redan nu någon uppmärksamhet, och hon fick därför under vinterns lopp försöka sig i flere uppgifter, såsom Serpolette i »Corneilles klockor» och såsom Adèle i »Svarta dominon».

Efter denna första framgång återvände sångerskan till Stockholm och återtog sina sångstudier, hvilka hon för samma lärare fortsatte till början af år 1880, då hon uppträdde å Nya teatern i Stockholm i titelpartiet i »Madame Angots dotter». Många af våra teatervänner hafva säkert i angenämt minne från den tiden hennes utförande af såväl nämnda parti som af Stella i »Tamburmajorens dotter», Silvia i Mozarts »Teaterdirektör», Jeanette i »Jeanettes bröllop», Irene i »Drottningens spetsnäsduk» m. fl. uppgifter.

Detta forcerade inlärande af en mängd nya roller hade emellertid angripit sångerskans hälsa, och vintern 1881—82 företog hon där för en utländsk resa, hvarvid hon jämte hr Dannströms familj hufvudsakligen vistades i Nizza, där hon äfven med bifall lät höra sig å några konserter.

Efter hemkomsten till fäderneslandet beträdde hon för första gången vår förnämsta lyriska scens tiljor såsom Némea i »Konung för en dag». Vid inträdet i detta senare skede af sin konstnärsbana å hösten 1882 mottogs sångerskan med stor sympati af vår musikaliska publik och den, som uppdrager denna lilla lefnadsteckning, meddelade härom i en tidning:

Den unga sångerska, som i går uppträdde som Némea, debuterade med en framgång, hvartill vi knappast kunna erinra oss hafva upplefvat ett motstycke. Fröken Anderssons stämma är ej af den beskaffenhet, att den förmår uppbära de ansträngande partierna i den stora operan, men på grund af röstens stora böjlighet och praktiga koloraturförmåga, den intelligens och musikaliska smak, hvarmed den unga sångerskan omfattar sin uppgift, samt genom sitt värdade och naturliga spel, är fröken A. för vår lyriska scen en förträfflig acquisition, som särskildt i den franska opera comiquen torde böra söka sina uppgifter och som vi hoppas, att teatern länge må få behålla. Sångerskan belönades med talrika blomsterbuketter och lifliga applåder.

Debutanten erhöi nu engagement. Året därpå företog hon med några af sina scenkamrater en konstresa till Köpenhamn, Kristiania och Göteborg, och under hösten 1887 uppträdde hon med stor framgång å Dagmarsteatern i förstnämnda stad. Men eljest tillhörde hon hela tiden vår lyriska scen, till dess hon för alltid öfverflyttade till Köpenhamn. Hon uppträdde härunder i en mängd uppgifter, däribland såsom dottern i »Marco Spada», Cherubin i »Figaros bröllop», Ma-

delaine i »Postiljonen», Henriette i »Mura-ren», Frasquita i »Carmen», Siebel i »Faust», drottningen i »Hugenotterna», Rosina i »Barberaren», Adèle i »Svarta dominon», Mignon, lady Harriet i »Martha», Juana i »Spanska studenter», Violetta i »Den vilseförda», med hvilket parti hon äfven i måndags inledde sitt nu pågående gästspel å vår opera, Virginie i »Paul och Virginie», Marie i »Regementets dotter».

Hennes allra förnämsta uppgift var dock Zéphyrine i Siegfried Salomans komiska opera »Diamantkorset», hvilket parti hon skapade vid operans första uppförande härstädes våren 1886, alternerande med fru Edling. Här hade hon ett parti, som lät samtliga sidor i hennes begåfning komma till fullaste rätt och därför var typiskt för hennes framställningskonst, helst denna här därjämte kunde i viss mån sägas framspringa ur hennes »innerster Lebensdrang». Också väckte hon här det lifligaste bifall och bidrog jämte den bortgångne Pelle Janzon i icke ringa mån till operans framgång. Hela världen skulle gå och se den kostliga gavotts scenen, där den unga lindanserskan, som skall uppfostras till fin dam, får ett recidiv af konstnärfeber och gifver en extra föreställning i den högre akrobatiken för sin förvånade sällskapsdam. Med tändande omedelbarhet och uppsluppenhet lämnade hon här en slående bild af det otämjda naturbarnet, på samma gång hon i partiets veka lyriska moment förstod inlägga en ej vanlig charme och rörande värme. I denna roll tog sångerskan också afsked af vår publik, då hon våren 1888 lämnade vår scen för att kort därpå gifta sig och bosätta sig i Danmark.

Sedan dess har fru Andersson-Sörensen vid några tillfällen uppträdt som gäst å Göteborgs Stora teater och i Köpenhamn har hon medverkat vid åtskilliga konserter.

Såsom här ofvan i referatet öfver operadebuten antyddes, äger fru S. ej till sitt förfogande någon stor röst, men denna utmärkte sig alltid i ofvan nämnda uppgifter för betydande renhet och klarhet. Den italienska sångskolan, hvars principer hennes lärare följt och som genom sina koloraturöfningar bibringar stämman både välljud och smidighet, har äfven utvecklats dessa egenskaper hos fru S.

Men dessa företräden i yttre teknik skulle måhända ej förmått väcka tillräckligt intresse med anledning af det genom öfveranstängning i barnåren något tunna röstorganet, om fru S. ej vid sidan här af blifvit begåfvad med en scenisk instinkt, som ställer henne högt bland de konstnärer, hvilka under det senaste decenniet varit fästa vid vår lyriska scen. Och med det dramatiska temperamentet står en hos oss ej alltför vanlig förmåga i samband, vid hvars riktiga utveckling äfven den italienska sångskolan i alla tider fäst stor vikt. Fru S. behärskar nämligen textuttal, frase-ring och vokal diktning på ett sätt, som erinrar om den konstnärlighet i dessa afseenden, hvaraf åtskilliga här uppträdande gäster af betydelse visat sig vara i besittning. I den komiska operan med dess rörliga passageverk är detta af ännu större vikt och betydelse än i den stora operan.

Fru S. mottogs vid sitt återinträde i måndags å den scen, hon tillhört, med lifliga uttryck af publikens sympatier.

H. G. S.



## En episod.

Min vän, den unge läkarn, log ironiskt...

Vi sutto samman i förtroligt lag,  
nyss middag ätits, och vid tänd havanna  
vi njöto stundens ro i djupa drag.

Vårt samtal gått från ämne och till ämne,  
från konst och politik till religion.  
Han var en skeptiker, som trodde intet,  
men bar på tungan jämnt: evolution.

Jag hade kastat kring mig några fraser —  
dock ärligt menta — om det djupa kraf,  
som låg i själens djup och hennes längtan  
mot idealen starka vingar gaf —  
det djupa kraf, hvad kunde det väl vara?

Ironiskt lugnt han sade: »Humbug bara,  
och narr enhvar, som något annat tror!  
Den samma kraft, som i vår hjärna bor,  
är den som knyter nätet utaf celler,  
som rundar stammen, där af saf den sväller,  
och dräper stackarn, som i lifvets larm  
sitt dödsår fått i genomstungen barm»...  
Han höjde glaset, litet grand nervös,  
och grön mot dagern gnistrade Chartreuse.

Den unge läkarn åter satt som vanligt  
med mörkblå ögon och med nobla drag  
och talte med citat ur Mill och Malthus  
om universi järnhårdt stränga lag,  
som dömt den svage skonlöst att gå under  
och åt den starke helgat lyckans dag...

Och dock helt nyss på smärtfylldt lasarett  
jag honom sett till sjukbädd vänligt skrida  
och jämka feberskrånklad kudde rätt.

Och nu ett sådant tal! — Han smålog flyktigt:

»Så mången löjlighet vi än ha kvar,  
vi nutidsmänniskor, så månet sekel  
på hjärnans bark sin svaghet lagrat har.»

... Ja, svaghet kanske! Signad dock hvar  
svaghet,  
som räckte hungrig nästa dröck och bröd,  
som torkat barnatårar, när därhemma  
i kyffet modern legat blek och död,  
som byggde hospital och lasaretter  
och hem åt husvill uti vinternätter!

*Ja, svaghet! Kanske dock det är en sådan, som, när revolten tänder an en värld och klass mot klass står väpnad, hejdar hugget af segerherrens hotfullt lyfta svärd...*

*Jag talt mig varm. Vi tego åter båda. Där borta, fjärmast invid västerns rand, stod aftonglöd på mörka, brustna snömoln som återspeglings af en vådelds brand.*

Emil Kléen.



## Fusk.

Ett ord från skolkatedern till mödrarna af Florentin.

**H**å torde de vara, hvilka känna till, huru allmänt och i hvilken stor skala fusk bedrifves inom skolan. Det sker nämligen så lyckligt, att det endast sällan upptäcker, så djärft, att den gynsamma utgången blir än mer förundransvärd. Några ord därom torde därför få anses vara berättigade.

Man kan i fråga om fusket indela lärjungarne i trenne afdelningar. Till den första skulle då räknas de, som alltid i alla ämnen och vid alla tillfällen fuska, som göra det till och med då de kunna lexan — af gammal vana. Till den andra höra de, som fuska delvis och läsa delvis, de, som nog arbeta med både skrifningar och lexor, men dock, där tid och förmåga brista, genom fusk rädda betygen. Den tredje afdelningen innefattar det minsta antalet, i det att dit skulle föras de, som endast fuska i särskilda fall, då minnet sviker eller öfverläsningstiden varit för knapp. Dessa tre kategorier tillhöra olika stadier och klasser. Den första torde sålunda endast påträffas i skolans högsta klasser, där kontrollen är minst och lättast störst. De bägge andra återfinnas i nära nog alla klasser, undantagandes den första, där man äfven kan finna sådana, som ej alls fuska.

Mången bestrider kanhända, att fusket är så allmänt. »Det är omöjligt,» säger man, »att sådant kan gå för sig, utan att upptäckas.» En och annan, som grips på bar gärning, visar dock dess närvaro, och mycket, som icke röjs, finnes i alla fall. Mången lärare tror nog, att under hans timmar fusk ej går för sig. Men han ser ej, hur boken ligger uppslagen på bänken bakom den där breda ryggen, som den framför sittande med flit rätat, han ser ej hvad som står skrifvet med blyerts på temabokspärmen, han ser ej, att B. sitter med en bok i knäet, att C. har en fullklottrad lapp i handen o. s. v. i oändlighet.

Fusket bedrifves i de lägre klasserna temligen enahanda. Boken, som ligger på pulpeten, har en blyertspenna mellan sina blad — läraren tittar bort, vips öppnas boken ett kort ögonblick. Annars skrifvas ord på bänken eller på papperslappar, som hänga fast på pulpeten eller hållas i den kupiga handen.

I de högre klasserna däremot antas det mera skiftande former och blir af ett visst intresse att studera. Den djärfhet och uppfinningsförmåga, som därvid utvecklas, äro sannerligen förundransvärda. Hur häpen skulle Ni ej blifva, om Ni såge en hel klass från ryggen! Ni skulle då finna den för-

dolda orsaken till, att den ene i dag kan så ovanligt bra, att en annan kan hela regentlängder utantill, att en tredje kan hela slutledningsläran perfekt o. s. v. oberäknadt de försiktiga, sparsamma hviskningarna.

Skrifningarna tarfva ett särskildt kapitel. Hvad hemtemata angår, så är lärjungarnes eget arbete vid dem så obetydligt, att de snarare vänjas ifrån än till själfarbete. Därför äro de som borttappade, då de komma upp till profskrifningarna i skolan, och söka då reda sig genom det, som i slika fall alltid tillgripes, fusket. Vid profskrifningarna härskar därför det innerligaste samband mellan kamraterna. Några vederkvicka sig med medtagna historier eller temaböcker och sända sedan underrättelser vidare till andra medels biljetter och små klotformiga bref, hvilka fortskaffas på underbaraste sätt. De tappas, de knäppas, de kastas, de telegraferas, de smygas i adressatens hand af den oskyldige afsändaren, som går förbi honom, då han aflämnar sitt skriptum o. s. v., allt utan att den vaktande läraren ser det minsta. Detta i de svenska skrifningarna; vid översättningar användas delvis andra system, hvarvid bekväma fingerspråk spela en ej obetydlig roll.

Af det anförda torde man kunna göra sig en föreställning om den stora omfattning, som fuskporten tagit. Men emedan det ej är allmänt bekant, hur allmänt det är, ser man nog oftast ej den stora fara, som ligger däri. Fusket är nämligen olycksbringande i många hänseenden. Dels minskas i hög grad kunskapsnivån, och redan detta förhållande borde vara nog att föranleda allvarliga åtgärder däremot, då, som bekant, vår skollag uppställer betydligt mindre fordringar än andra länders. Dels blifva helt naturligt betygen falska, och sist, men viktigast — hedersbegreppet blir hos det uppväxande släktet i väsendtlig mån utplånadt. Jag har hört en liten parfvel en gång utbrista, då han tillfrågades, hvad han skulle bli: »Jag skall bli ohederlig, för det ser jag, att alla, som ä' ohederliga, dom går det bra för.» Och orsaken till hans bittra svar? En kamrat hade fuskat och följaktligen kunnat bättre än han, som ej velat vara ohederlig. Jag är säker på, att nästa gång fuskade äfven han. Det klagas öfver bristen på ärlighet och rättskaffenshet i lifvet; är det underligt, då de unge se, hur väl det går dem, som äro ohederliga, att de följa deras föredömen? Vi tarfva unga slakten, hvilkas sinne är ädelt, hvilkas heder är omutlig, hur skola de kunna bli ädla och ärliga, då de se de goda grundsatserna i ord som gärning hånade och finna, att de ohederliga ej allenast undgå straff, utan vinna framgång, ja, stundom beröm. Förefaller dem så arbetet »tråkigt», då är deras beslut snart fattadt. Det ligger därför stor vikt på, att den strängaste kontroll utöfvas, ty tänk ej, att lärjungarne skola afstå från att fuska, emedan det är orätt. Det betraktas nämligen ej så. Det ursäktas såsom nödfallsutväg och emedan alla andra göra så, det gillas såsom upproriskt emot lärarne, det beundras, då det utföres skickligt och djärft, såsom bevis på förslagenhet och mod och blir så härskande genom det onda föredömet makt och utöfvarnes skärande hån mot dem, som ej vilja följa dem. »När alla göra det och få bra betyg, skulle då jag ensam inte göra det och få dåliga?» skall Ni visst få till svar, om Ni frågar någon, hvarför han gör det. »Nå, men tala om för lärarn då,» svarar Ni kanhända.

»Åh, då skulle jag bara bli olycklig för

alla de andra, ty de neka, förstås, och jag kan inte bevisa det,» skulle Ni då få höra. Därför — strängare, ständig kontroll!

Men äfven härutinnan måste hemmen samverka med skolan, om afsevärdt resultat skall kunna uppnås. Hvilka kunna väl mer göra det orätta och oärliga i fusket klart för ungdomen än mödrarna? Hvilka kunna väl så som de uppmuntra dem att med flit vinna vackra vitsord? Först då hemmen och skolan i samförstånd arbeta därpå, kan fusket omöjliggöras och utrotas. Det kräfver mycken uppmärksamhet, men då man betänker det myckna och svåra onda det åstadkommer, skall man helt säkert ej tycka ansträngningen vara för stor.



## Ebenezer.

Skiss för Idun

af

Sophie Linge.

(Slut från föreg. n:r.)

Den stackars kvinnan brast ut i gråt, och den lilla flickan, som först en stund stirrade på modern, började äfven att högljudt snyfta.

Ebenezer lade ifrån sig sitt arbete, steg upp och gjorde ett slag kring golfvet, följd i hälarne af katten, på hvilken han tyckte utöfva ett magnetiskt inflytande. Till sist stannade han framför grannkvinnan, där hon satt nedhukad, med ansiktet gömdt i förklädet.

»Gråt på,» sade han, »tårar äro skurar att skölja bort sorgen med.»

Hon måste se upp för att se, hvad min han höll, då han sade detta, och han hade lagt sitt gamla ansikte i så många konstiga veck, att hon af pur förundran slutade upp att gråta.

Alltjämt följd af katten, fortsatte han sin promenad i det trånga rummet, sköt undan en trebent länstol, som stod i vägen, var nära att stupa öfver en gammal läderkappsäck, men satte sig i stället på den och tände en liten lerpipa, som han fiskade upp bland bråtet på spiselhallen.

Men när han dragit några bloss, knackade han ur den och lade åter bort den.

»Hvad har ni i korgen,» frågade han tvärt och vände sig till kvinnan.

Timmermanshustrun steg upp, gick fram till honom med korgen och visade honom innehållet.

»Bah,» sade han; »hvad vill ni, att jag skall göra med dem där?»

»Köpa dem,» svarade kvinnan dröjande. »Jag behöfver nödvändigt pengar till hyran i morgon, eljes blir jag vräkt och vet mig ingen råd, hur jag skall fylla summan. Och så har jag mina små, som ni vet, tre munnar att mätta...»

Ebenezer ruskade på hufvudet.

»Duger inte,» svarade han lakoniskt. Men när han såg det missmodiga uttrycket i kvinnans ansikte, tillade han urskuldande:

»De äro inte tillräckligt gamla, ser ni. Sådant där har ingen efterfrågan i marknaden.»

»Nej, gamla äro de inte. Jag fick dem till fästmöspresent af gubben min, och det kostar allt på litet att göra sig af med dem, skall jag säga. Men se då, så vackra de äro.»

Hon tog upp en kopp ur korgen och höll den mot dagern.

»Genomskinlig som glas och med äkta guldkanter.»

»Behåll dem och drick kaffe ur dem med era vänner. Vi kunna kanske hitta på någon annan utväg.»

Hon lade ned koppen igen och såg frågande på honom.

En lång stund satt han försjunken i tankar och tycktes hafva glömt, att någon annan fanns i rummet, och då katten hoppade upp i hans knä och smekande strök sig emot honom, sade han liksom förvånad:

»Jaså, är det du, är du här?» —

»Ebenezer, Ebenezer  
snart till Palästina reser.»

Den lilla strofen halkade så plötsligt öfver hans läppar, och han såg därvid så besynnerlig ut, att den lilla flickan smög sig närmare intill sin mor och stirrade förskräckt på honom.

Men lika plötsligt steg han upp, hans ansikte klarnade, liksom upplyst inifrån, och i det han gick fram till en gammal byrå, som stod inklämd mellan spisen och ytterväggen, sade han, raskt och bestämdt, liksom till sig själf:

»Nej, det får anstå med resan till Palästina så länge.»

Han tog fram ett litet skrin från den öfversta byråådan.

»Jag skall säga er, hur det är,» sade han, under det han öppnade skrinet. »Allt sedan jag var en liten gosse, har jag haft en önskan — en enda. Den har gått igenom mitt lif, som en gyllene tråd — den har utgjort mina natters dröm och mina dagars glädje. Den har ersatt mig mycket, mycket annat, som jag saknat, — hustru, barn — jag har aldrig ägt någondera. Jag har arbetat och sträfvat — och jag gör det ännu — för att en gång nå detta mål. Jag ser det jämt framför mig, och jag sträcker mina händer efter det . . .»

Han sträckte sina magra händer mot den mörka spiselvrån, och ögonen fingo ett underligt frånvarande uttryck.

»Jerusalem, Jerusalem, du härliga stad, som Herren lofvat att återgifva till sitt egendomsfolk. Det är till dig jag längtar, och jag skall en gång se dina murar och träda in genom dina portar.»

»Se,» sade han och sträckte fram skrinet, »på detta har jag samlat, länge, länge — det skall föra mig dit bort.»

Han vägde skrinet i sin hand och betraktade mynten, som glänste på dess botten, med lystna blickar.

Men liksom för att komma ifrån en frestelse, slog han hastigt igen locket.

»Hur mycket behöfver ni till hyran,» frågade han tvärt och vände sig till timmermanshustrun.

Det var åter den vanlige Ebenezer.

»Nej, nej,» sade hon avfärjande och sträckte sina båda händer emot honom. »Ingen uppoffring för mig. Jag går till pantlånekontoret.»

Han tycktes ej höra.

»Se här, tag,» sade han. »En, två — tio, tjugo — behöfver ni mer? Trettio.»

Det hade kommit en sällsam ifver öfver honom, och allt efter som han plockade upp de blanka kronorna, strålade hans ansikte allt mer af belåtenhet.

»Jag vet ej, om jag kan,» sade kvinnan, och hennes ögon stodo fulla af tårar.

»Ni kan,» sade han och strök ned pengarne

i korgen. »Och blir ni ytterligare i trångmål, så kom hit.»

Hon hade velat kyssa hans händer, bruna och skrynkliga som de voro, men hon tackade endast och frågade, om hon ej på något vis kunde få betala af sin skuld. Hon ville så gärna vara honom till någon tjänst, städa och skura, bädda hans säng, tvätta hans linne, göra uppköp för hans räkning.

Nej, han behöfde ingen hjälp. Han var van att hjälpa sig själf. Men om hon ändå någon gång ville komma in med sin lilla flicka, så skulle han tycka om det.

Han strök den lilla flickan öfver hufvudet.

\* \* \*

Hade timmermanshustrun kastat en blick tillbaka, när hon gick ut genom dörren, så hade hon fått se en underlig syn, men hon gick med gladt hjärta och lätta steg tvärs öfver gränden och välsignade i tysthet den gamle mannen, som för hennes skull gjort en sådan uppoffring. Ty att det kostat honom mycket, det förstod hon.

Ebenezer stängde dörren i lås efter henne och lade sig nu på knä vid spisen, där han makade undan allt brådet i ett hörn, så att han fick den blanka spiselhällen fri. På denna tömde han nu ut de återstående mynten och började att ordna dem i bestämda linier och fyrkanter, liksom ett barn ordnar bitarne ur sin leksaksask.

Allt efter som arbetet fortskred, blefvo hans ögon allt mera lysande, och de gula kinderna fingo färg. De ifriga, darrande fingrarna fogade tillsammans mynt efter mynt i långa rader, här och där afbrutna af en och annan öppning. Det var murarne och portarne till hans drömmars Jerusalem, och han hade så ofta byggt upp dem på den gamla spiselhällen, att han utan att fundera mycket kunde placera hvarje blänkande sten just på den plats, dit den hörde. När muren var färdig, drog han ifrån den ut ett par räta linier, som löpte parallelt på ett litet afstånd ifrån hvarandra. Det var vägen till Jerusalem.

Men plötsligt måste han upphöra med sitt arbete. Materialet var slut.

Ögonen slocknade, de skrynkliga kinderna blefvo åter gula, och armarne föllo matta och liflösa ner efter hans sidor.

»Jag visste det,» suckade han, »jag visste det. Så är det alltid. Vägen blir aldrig färdig, aldrig . . .»

Katten hoppade upp i spisen, satte sig där midt bland mynten och såg stinnt på sin herre, som ännu låg på knä framför eldstaden.

»Hvad vill du,» sade juden; »tror du, att jag ångrar mig?»

Han sköt undan katten och plockade mynten, ett efter ett, tillbaka i skrinet.

Det hade nu blifvit nästan skumt i det lilla rummet, men sedan han gömt undan sin skatt, satte han sig åter på sin trefot vid fönstret och beledsagade liksom förr — kanske litet mindre hoppfullt — sitt arbete med den gamla sången:

»Ebenezer, Ebenezer  
snart till Palästina reser.»

\* \* \*

Redan följande dag kom timmermanshustrun tillbaka för att lämna åter ett guldmünt, som hon funnit bland silfverslantarne.

Dagen var redan långt framskriden, men Ebenezer satt ej som vanligt vid fönstret på sin trästol. Katten gick orolig och jamande omkring på golvet, och när dörren öppnades, var han med ett språng ute i den mörka gränden.

Hon ämnade åter aflägsna sig, då hennes lilla flicka pekade på ett föremål i sängen.

»Se, mamma; så rysligt blek han är.»

Det var Ebenezer. Den gamle juden låg ännu kvar i sin säng och sof, fastän det var så långt lidet på dagen.

Ja, han sof, lugnt och fridfullt med ett leende öfver läpparne. Han hade gått in genom det nya Jerusalems portar.



## Societetskvaller.

En betraktelse från ett småstadsfönster.

För Idun af J. F—lm.

**L**iteta litet som man bryr sig om själfva ursprunget för moderna, lika litet frågar man efter, hvarifrån societetskvallret leder sitt ursprung. I förra fallet är man nöjd, om det tar sig bra ut, i det senare — ja, detta var det vi nu skulle komma till. Att källorna i båda fallen ej äro de renaste, därom kan man emellertid vara tämligen förvissad.

Med eller utan skäl hafva nu en gång för alla våra småstäder blifvit stämplade som platser, där skvallret rent af betraktas som ett slags lifselexir, hvaraf en om än aldrig så liten dosis uppväcker liksom nytt lif. Att endast klandra denna smakriktning är här ej meningen, blott helt varsamt skärskåda densamma med den pietet, som en dylik fråga kan vara värd. Förmildrande omständigheter ursäktade det jämförelsevis oförargliga skvallret i allmänhet och småstadsskvallret i synnerhet.

Det lilla samhället är så hänvisadt till egna krafter i fråga om nöjen och tidsfördrif. Man har ej roligare, än man gör sig. Om det då någon gång sker på nästans bekostnad, finnes ju intet ondt, som ej har något godt med sig, t. ex. ett nogare aktgifvande på sig själf. Det finns väl knappt någon, i egna ögon än så stor och i allo förträfflig, som är helt och hållet okänslig för *åtlöjet*. *Fåfängan* och *högmödet* hafva alltid, som väl är, satirens vapen riktade mot sina åsneöron.

Några exempel kunna ju anföras.

Fru K. hade bland en mängd andra själf-tagna rättigheter äfven tagit fasta på att vara den *första* vid supébordet. En gång fann hon sig dock förekommen af en annan, till hvilken hon då vände sig, med skärpa frågande: »Hvad är fruns man? *Min* man har majors rang!»

Fru W. har ingen som helst *speciel* värdighet att framhålla; försöker sig därför på åldersrättigheten och anser all sidovördnad som ett brott mot sina gråa hår. Det gråa hår, som ej pockar på vördnad, ger man ju af hjärtat sin aktningsgärd.

Somliga personer kunna ej af rent fysiska skäl, som man vet, åka baklänges i vagn; men hur man kan plågas af att gå till *vänster* om sitt sällskap vid promenader, måste väl få tillskrifvas något annat slags *svaghets*-tillstånd. De båda fruarna L. och B. hade

nyss passerat fru N:s fönster, hvars reflexionspegel för de skådelystna ögonen i det längsta återgaf något rätt komiskt. Den ena af fruarna höll nämligen styft på att få behålla den andra till vänster om sig. Men nu ville olyckan, att högerfrun tillika i hvar mötande häst eller hund såg en annalkande fara, som tvang henne att för ett ögonblick öfvergå till vänstern för att, när faran var förbi, åter intaga sin högerställning.

Nära intill det löjligas område gränsar mångt och mycket i sällskapslifvet. — En familj fordrar t. ex., att hänsyn uteslutande tages till dess smak och åsikter. I annat fall kan det hända, att »familjens hufvud» stannar i tamburen under festens fortgång, möjligen i mindre hög feststämning, men principfast och i dygdigt medvetande, att ej med sin närvaro sanktionera sådana demoraliserande tidsfördrif som dans och kortspel. En annan familj går aldrig objuden bort, men fordrar, att andra skola komma objudna till dem.

På sätt och vis karaktäristiska yttranden kunna ibland få höras i sällskap. »Hvarför är er fru frånvarande i afton?» — »Hennes plikter hålla henne hemma.» — Känna de närvarande fruarna då ej sin pliktförgätenhet, är det deras eget fel — nog har den blifvit tillräckligt betonad. — »Skall jag behöfva underkasta mig obehag, för att de behaga ställa till en bjudning? Både min man och jag komma hellre, när man minst väntar oss.» — Ja, är behaget då ömsesidigt, går det ju an. I och för sig förutsätter ett dylikt yttrande åtminstone inga andra plikter än mot sig själf.

Dessa och liknande smådrag i oändlighet kunna ju räknas till det oförargliga skvallermrådet. En annan sak är, när skvallret antar sådana dimensioner, att aktade samhällsmedlemmars goda namn och rykte få sitta emellan. I mindre sambällen, där man lättare kan komma underfund med roten och upphofvet eller själfva härden för skvallrefabrikationen, borde elakheten lättare kunna begränsas och näpas genom att helt enkelt i platstidningar ange namn och fakta. Allmänheten åtvärnas ju för så mycket annat giftigt, hvarför ej först och främst för de giftiga tungorna?

»De må säga hvad de behaga om mig, bara de ej säga det åt mig,» så tröstar sig en och annan. Jo bevars, det kan äfven komma direkt, men då vanligen i denna form: »Jag vet några af dina bekanta, som tro det och det om dig, men jag säger ej hvilka — ty jag vill ej komma i något skvallert.»

En sannskyldig skvallergourmand försmår ej heller sådana små obetydliga läckerbitar som: »har du hört» — »de säga att» — o. d. med variationer.

Detta är det koncentrerade giftet, så mycket farligare, om det träffar ett känsligt, ömtåligt sinne. Att offentligt bränmärka sådana giftblanderskor borde vara både en skyldighet och rättighet.

Det är alltid godt att lära känna, om också blott i förbigående, en älsklig människa; det uppriskar en liksom blommor och skogar och bäckar. — Vi skulle sträfva efter att likna plantan i ett sjukrum, som fördelar och renar luften till och med i en region, som bleker all dess grönska och hämmar dess naturliga benägenhet att utveckla sig.

George Eliot.

## Hundraåringen, fröken Charlotta Wilhelmina Fürstenhoff.



Ja, så ser hon ut, den gamla, hvilken hundraårs födelsedag vi i förra numret omnämnde! Vi gäfvos då ock ett halft löfte att återkomma för att närmare presentera åldringen för Iduns läsare, då vi föreställde oss, att det kunde intressera dem att få en för dagen nytagen bild af en kvinna, som lagt ett så långt och minnesrikt lif bakom sig. Naturligtvis kunde ej den gamla i den stränga vintern lämna sin lugna vrå i sitt lilla rum på Drottninghuset; men vår fotograf visste råd, tog sin kamera med sig och aflade häromdagen en visit hos fröken Fürstenhoff, som var förberedd och väntade honom. Hon var dock just den dagen af en tillfällig, lindrig opasslighet hindrad att lämna sin bädd, men fotograferingen gick med godt resultat för sig, som härofvån synes.

Den gamla damen är, trots sin höga ålder, emellertid i regel vid så ypperliga kropps- och själskrafter, att man kan ha anledning förspå henne ännu många hälsodagar.



### Folkköken i hufvudstaden.

#### Hämtning af matportioner.

Då det i ett samhälle råder arbetsbrist och nöd — de gå alltid hand i hand, när det gäller den fattigaste befolkningen — är det ett vackert utslag af vår tids filantropiska sträfvan, om välgörenhet frammanas och utöfvas på ett praktiskt sätt.

De i fjol vintras i Stockholm åstadkomna folkköken kunna tvifvelsutan anses såsom inrättningar, väl egnade att arbeta i det angifna, behjertansvärda syftet. Folkköken ha också vunnit kraftigt understöd, icke allenast af sådana beskyddare som konungen och prins Karl, hvilka allt fortfarande hysa lifligt intresse för dessa anstalter, utan äfven af allmänheten, deribland icke minst damerna.

Sedan emellertid de ifrågavarande inrättningarna på ett utmärkt sätt fyllt sin första uppgift, har man funnit, att de kunna taga ännu ett steg framåt. De böra nämligen icke blott fasthålla vid sitt första mål att alltid vara de fattigaste till hjälp, de kunna äfven erbjuda väsentliga fördelar åt mindre eller mera burgna familjer inom olika samhällslager.

Folkköken hafva, som bekant, i vinter åter

börjat att arbeta, men nu, jämfördt med förut, på något olika grund och efter utvidgad plan.

Man har sålunda såsom önskemål uppställt: frigörelse från de förutvarande subsidierna och ett arbete på egen grund; i få ord — affären skall uppbära sig själf. Men hur skall detta tillgå? De ytterst låga priserna få under inga villkor höjas; de stora portionerna få inte minskas; den kraftiga, vällagade maten inte försämras. Nej, visst inte! Men allmänheten själf skall understödja saken genom en i väsentlig grad utsträckt hämtning af matportioner från folkköken. Se där medlet!

Hämtningsidén har dock för närvarande ej vunnit någon större anslutning, och det kan med fullt skäl frågas: hvarför det? Maten, som tillhandahålles, är billig, riklig, välsmakande och tillredd af de bästa ingredienser. Att det för litet hvar skulle vara både bekvämt och billigt att, särskildt under vissa förhållanden, hämta god och närande föda från närmaste folkök borde vara tydligt. Det är t. ex. stök i huset, tvätt och skurning eller dylikt. Tjänarinnorna, de må vara två eller en — ty här talas egentligen icke om rikt folk, som har råd att hålla många tjänare — äro fullt sysselsatta med de extra göromålen. Det är otrefligt i hemmet, och familjefadern och de vuxna barnen, som hafva arbete borta, skulle helst se sig befriade från hela stöket, mest därför att de ej få mat i rätt tid och kanske inte heller så god mat, som de äro vana vid. Den har i brådskan blifvit vidbränd eller råkat kallna. Borde ej folköket vid sådana tillfällen vara en ovärderlig vän, som skulle förekomma många obehag och ledsamheter? Jo, säkert.

Går man sedan till den burgna arbetarefamiljen, där ingen tjänare finnes, utan hustrun skall sköta hela huset; hur ställer sig saken där? Ja, man kan ju säga, att den dugliga, sträfsamma kvinnans första uppgift bör vara att i allt själf sköta om hus och hem. Men räcka hennes krafter alltid till härför? Knappast. I de flesta fall finnes det en talrik barnskara, som skall hållas ren och hel, och tusen andra bestyr falla inom det dagliga arbetets område. Det vore då säkert en väsentlig hjälp att härför anlita folköket, som dessutom erbjuder en kosthållning, hvilken svårigen kan åstadkommas inom den enkla arbetarefamiljen. Ty i hvarje hushåll, större eller mindre, spela både matlagningskonst och ett förståndigt inköp af födoämnen afgörande roller. Och i dessa afseenden hafva de väl organiserade folkökerna naturligtvis ett gifvet företräde framför hvilket mindre hushåll som helst. Husmoderns plikt i öfrigt är naturligtvis alltid den att i hemmet skapa trefnad och upprätthålla ordning och snygghet; men hon kan det ofta icke, i följd af bristande tid, om hon ej i någon mån befrias från matlagningsbestyret. Att göra det egna hemmet till en kär och angenäm tillflykt för med arbetets tunga kämpande make och barn torde ock vara en mera maktpåliggande uppgift än den att kunna tillreda en mer eller mindre smaklig husmanskost.

Äfven den, som betraktas som pauvre honteux, skulle hafva stor fördel af mathämtning från folköken.

Då det ju sålunda är en hel mängd samhällsmedlemmar, som med inslående på den antydd vägen skulle vinna afsevärda förmåner, är det förunderligt, att mathämtningsidén ännu icke vunnit större anslutning. Vi tro dock, att orsaken härtill i hufvudsak kan sökas däri, att det saknas exempel från de något högre samhällslagren, och att hos somliga någon liten fåfänga får göra sig för mycket gällande på de sanna fördelarnes bekostnad.

De nu angifna små hindren för den sunda idéns genomförande borde dock vara lätt undanskaffade, och att så kommer att ske, är allt för troligt. Slutligen kan tilläggas, att i handeln numera för billigt pris — 2 å 3 kr. pr st. — finnas tillgängliga mathämtare, som under 3 å 4 timmar hålla maten i fullgodt skick och vid lämplig temperatur för servering.

Äfven denna omständighet bör i väsentlig grad bidra till mathämtningsidéns tillämpning i stor skala.

K. L.



Ack, hur mycket godt vi kunna göra hvarandra genom några få vänliga ord, och tillfällena därtill äro så mycket talrikare än till vänliga handlingar! Vi behöfva, att människor känna för oss, mer än att de handla för oss.

George Eliot.

## En reformfråga för dagen.

Den sibiriska vinter, åt hvilken vi för närvarande ha att glädja oss, leder tanken osökt på en sak, som ganska nära berör äfven damerna, och det är frågan om herrarnes sätt att hälsa genom hattens aftagande. Visserligen har man i dagarna i flere tidningar sett uppmaningar från damer till herrarne, att dessa skulle nöja sig med militärisch honnör, men jag undrar, hur många damer skulle, när det komme till praktiken, vara belättna med en dylik hälsning af »civile». Och dock finns det ingenting, som talar emot en sådan reform.

Att hälsa genom att taga af hatten är ju bara ett mod, och när ha väl damerna varit rädda för att afskaffa ett gammalt mod? Detta hälsningssätt är för öfrigt icke så gammalt, att det därigenom har någon häfd för sig.

I det sextonde århundradet fann den mest höflige europé ingen anledning att hälsa på en dam på gatan genom att riskera en förkylning af hufvudet. Han ansågs det oakadt lika litet barbar som den oriental nu för tiden anses ociviliserad, som icke lyfter på sin turban till hälsning — emedan han just i hufvudets betäckande ser den verkliga vördnadsbetygelsen.

Hälsningsformen är en produkt af modet, beroenda af de mest olika omständigheter, måhända med undantag af förnufts bud; ty eljes skulle människorna i den varma orienten för längesedan ha föredragit att lyfta på turbanen till hälsning, under det att nordens invånare, hälst under vintern, för länge sedan skulle ha fått idén att behålla hatten på.

Ja, mina damer, betänken, att det i vår nervösa, oroliga tid finnes ett mycket stort antal herrar, som på en stor del af hufvudet icke äga en mot vinterkyllan behöflig hårbeklädnad! Betänken, hvad en sådan herre riskerar, då han utsätter sin hjässa för köld och storm! Och det kanske för att hälsa på en person, för hvilken han flyktigt presenterats, med hvilken han knappt växlat ett ord.

Jämte dessa sanitära betänkligheter kan man äfven anföra ett estetiskt moment, som snarare talar för än mot en reform i hälsningssättet. Är det så vackert att se en mans hufvud, hvilket endast genom en idéassociation erinrar om Simsons, obetäckt, och skulle det vara en uppoffring att på gatan afstå från anblicken därpå? Detta är ju emellertid en bisak, men för öfrigt kan man väl ej påstå, att några estetiska motiv finnas för det nuvarande hälsningssättets bibehållande.

Och anse väl damerna, att ett annat hälsningssätt ej innebär så mycken vördnadsfullhet och artighet? Men har väl en dam någonsin ansett, att en officers hälsning utmärker sig för bristande höflighet? Helt visst aldrig — och således är allt endast ett mod, en inrotad vana.

Rom byggdes icke på en dag, och en reform genomföres aldrig med ens. Men den här föreliggande frågan har redan länge och ofta debatterats, hvadan det nu kan vara på tiden, att det blir något af. Amerikanerne föregå med godt exempel; hos dem förekommer hattaftagandet på långt när icke så mycket som hos oss.

Jag är öfvertygad om, att alla herrar med glädje skulle acceptera reformen, men se, de våga icke, ty de veta icke hvad damerna

säga. Bedömen, mina damer, saken objektigt, och jag tror, att i skolen icke blott låta alla betänkligheter fara, utan afven med äkta kvinnlig energi verka för saken. På er, mina damer, beror reformens öde!

En hattaftagare.



## Ur notisboken.

*Svensk väfskola i London.* Sedan början af detta år har en svensk väfskola varit i verksamhet i 326 Regent street, W. i London. Skolan står under ledning af fröknarna Hamilton och Juhlin-Dannfelt, hvilka genomgått fullständig kurs hos Handarbetets vänner i Stockholm. Skolan har till uppgift att verka för spridning af kändedom om svensk konstväfnadsindustri i England och har omfattats med lifligt intresse. Undervisningen omfattar rosengång, opphemta, munkabälte, dukagång, krabbasår, flossa, rödlakan, mattväfning, dyktygsväfning, bandväfning, gobelinsväfning m. m. Undervisning lämnas ock i svensk spetsknyppning, Delsbobroderier m. m. En indisk dam, Mrs Pherose Sorabji Thomas, lämnar i skolan undervisning i indiskt broderi i guld, silfver och silke.

*Vår berömda landsmaninna, Kristina Nilsson,* har, enligt en engelsk tidning, skänkt 18,000 kr. såsom grundplåt till ett hospital för strupsjukdomar i Frankrike.

*Sämre än hos oss!* I Österrike och isynerhet i Böhmen pågår ock en rörelse att få apotekarbanan öppnad för kvinnor. Man försöker få de förberedande lärokurserna tillgängliga för flickor, hvilka efter aflagda examina skulle anställas som biträden på apotek. Apotekarne äro emellertid mycket mot dessa sträfvanden och ha både i Wien och i Prag hållit möten och antagit petitioner, ställda till regeringen och hvari de begära att få slippa kvinnlig konkurrens inom sitt yrke.

*Den gyllne rosen,* den höga orden, som påfven ärligen förlänar en dam af kunglig börd och utmärkt genom dygder och de tjänster, hon gjort kyrkan, kommer att i år gifvas åt österrikiska ärkehertiginnan Marguerite Sophie, som i slutet af förra månaden blef förmäld med württembergiska tronföljaren. Ärkehertiginnan är brorsdotter till kejsar Frans Josef och hade före sitt äktenskap någon tid varit priorinna för Hradschins adliga jungfrustift i Prag.

## Teater och musik.

*Kungl. operan* återuppförde i måndags Verdis utslitna och tråkiga opera »Den vilseförda». Intresset för operan höjdes dock denna gång därigenom, att titelrollen utfördes af fru *Vendela Sörensen*, hvilken denna afton började sitt länge förbehåddaste gästspel på kungl. operan. Men om det ock var angenämt att få återhöra denna intelligent och i dramatisk hänseende synnerligen framstående sängerska, så förminskades likväl det angenäma intrycket betydligt genom det långt ifrån mönstergilla sätt, hvarpå operan från början till slut framfördes. Sångare och kapell tycktes just ej vilja veta mycket af hvarandra, ty slitningar förekommo i mängd. Aftonens ärade gäst tillvann sig emellertid publikens odelade bifall. Som bekant ligger emellertid fru Sörensens begåfning mera åt opera-comiquen. Det blir sålunda af vida större intresse att få se och höra henne som Zephyrine i »Diamantkorset» samt i titelrollen i »Regementets dotter», i hvilka båda operor hon kommer att här uppträda. Fråga lär äfven vara om, att fru S. skall sjunga titelpartiet i »Lakmé».

*K. Dramatiska teatern* kan ej förtjäna annat än beröm för den omsorg den ägnar vår inhemska dramatik. Anna Wahlenbergs 4-aktspjä »Lön-dörren», som i lördags för första gången uppfördes, är nämligen det femte nya svenska originalstycket i ordningen å denna scen för innevarande spelår.

Med vanlig talang och synbart intresse har den för Iduns publik välkända författarinnan gått till behandlingen af sitt ämne, och om bifallet vid premiären ej var så ovanligt stormande, så berodde detta tvifvelsutän på det pinsamma i själfva ämnet samt därpå att de pinsamma scenerna upprepades akt efter akt. Och i dessa upprepningar ligger nog en viss svaghet hos stycket. Trots detta förstår emellertid författarinnan att hålla intresset vaket och spändt. I afseende på karaktärsteckningen har förf. också inlagt synnerlig förtjänst.

Grundidén i stycket är den, att förf. vill visa, hurusom det är absolut nödvändigt, att fullt förtroende råder mellan ett par äkta makar; det får ej finnas någon hemlighet dem emellan, någon *lön-dörr*, af hvilken den ena eller andra kontrahenten kan begagna sig. Prof. Behrfelt och Ellen hafva gift sig med hvarandra af innerlig och varm kärlek. Ellen har emellertid redan förut varit på väg att öfverlämna sig åt en man, en gift man, som rydde från sin hustru, och som Ellen, då hon reste med honom, trodde sig älska. Hon hade emellertid knappast tagit plats vid hans sida i järnvägskupén, förrän hon klart insåg, att det mera var af öfverspäddhet än af kärlek, som hon reste med honom. Därjämte stod också bilden af den öfvergifna hustrun för hennes ögon som det ständigt aggande samvetet, och hon kände sig hafva fött en fläck på sig, och med en sådan vilje hon ej lefva. Följden blef därför också, att hon genast efter ankomsten till Köpenhamn reste ifrån den man, hvilken hon följt dit. Vid sitt giftermål med Behrfelt vågade hon ej yppa denna hemlighet, som hon också hoppades för evigt begrafven. Genom gemensamma släktingar sammanföres hon emellertid med amanuensen Rolén, den andra parten i hennes lifs hemlighet. Ett händelsevis uppsnappadt ord kommer professors misstänksamhet att vakna, och sedan denna en gång är väckt, blir den äkta mannen aldeles oresonlig. Han pinar sin hustru till beklännelse, men denna blir ledsamt nog endast half, och Behrfelts mor, Ellens svärmor, öfvertalar henne i all välmening att fortfarande dölja det rätta förhållandet med denna hemlighet. Professorn får emellertid snart reda på hela historien och hotar med en fullständig brytning. Hon förklarar honom, att hon ej tillhört någon annan, men han tror henne ej. I förtviflan beslutar hon då att dö. Nyss knappt tillfrisknad efter en lunginflammation, ställer hon sig i det öppna fönstret och insuper den kalla vinterluften, förkyler sig och dör i mannens armar, sedan denne nu först förklarar sig tro på henne och kommit till insikt om, hur illa han handlat mot henne. Nu är det emellertid för sent.

Stycket verkar som sagdt pinsamt på grund af sitt innehåll. Nog för att en sådan natur som prof. B. kan finnas; vi våga dock tro, att dylika brutala naturer äro tämligen sällsynta, åtminstone bland bildadt folk. Sådant ämnet nu är taget, är det emellertid som sagdt väl behandlad och intresserar särskildt genom teckningen af den i stycket förekommande hufvudkaraktärerna. Främst i detta hänseende äro vi benägna att sätta gamla fru Behrfelt, hvilken i frök *Ahlander* fått en öfvermåttan lyckad representant. Den gamla modren, som i idel välmening för sin så högt älskade son, professorn, kommer fram med den ena lilla osanningen efter den andra, är af både författarinnan och skådespelerskan så tagen på kornet, att en hvar riktigt tycker sig känna igen den. Ej mindre beröm förtjänar fröken *Seelig* för sitt alltigenom förträffliga utförande af den unga professorskans mycket fordrande roll, i hvilken den ständigt framåtgående skådespelerskan tydligt funnit en af sina bästa uppgifter. Hr *Hillberg* spelar professors roll och återger densamma med den träffsäkerhet, man oftast är van finna hos denne vår främste skådespelare. Birollernas innehafvare, bland hvilka märkas fru *Fahlman* samt hrr *Fredriksson* och *Bæckström*, fyllde förträffligt sina platser.

*Osten-föreställningarna* å Kungl. operan. *Emil von der Osten*, den sedan gammalt af hufvudstadspubliken lifligt uppburna skådespelaren, har börjat en serie föreställningar å nämnda scen med att ett par gånger uppföra *Alex. Dumas*'s bravurstycke *Edmond Kean*. Hr Osten biträdades därvid af eget sällskap, med hvilket han nyss avslutat en tourné i landsorten.

I den store engelske skådespelarens roll finner hr von der Osten rika tillfällen att briljera med en öfverlägsen rutin, som aldrig förfelar att ur de här så flitigt anbragta s. k. »stora scenerna» framvinna den största möjliga effekt. Nekas kan dock ej, att åskådaren härvid nästan aldrig drifves längre än till den reserverade ståndpunkten af aktningfull beundran inför en så säker yttre teknik; den underström af verklig värme och medryckande känsla, som först adlar en konstnärlig prestation till genialisk konst, saknas allt för mycket. Emellertid är von der Ostens *Edmond Kean* en ytterst verkningfull skapelse, som af den talrika publiken hyllades med lifligt bifall och rikligen med blommor.

Om de medspelande är ej mycket att säga. Sällskapet är tydligen sammansatt med beräkning på att så litet som möjligt distrahera åskådarnes intresse från hufvudfiguren.

Hr *W. Rydberg* som den gamle sufflören Salomon, Keans faderlige och trogne vän, skildes dock särskildt med heder från sin uppgift, liksom fröken *Holmlund* i Anna Danbys framställande inlade en rätt verkningfull vekhet och skärhet.





hvilket hade kommit med morgonposten. Kerstin kände ej till utskriften och kände sig helt orolig.

»Hvem kan det vara ifrån?» sade hon och slet upp kuvertet. Brevet lydde:

»Snälla fröken Sangvin.

Jag har en så sorglig nyhet att tala om för er. Fru Sangvin dog i förriga veckan. Hon hade inte alls varit sjuk, utan då jag kom in på fredags morgon, låg hon stel och kall i sängen. Ni kan tro, att jag blef något till förskräckt. Jag skickade efter doktor Berg, och han sade, att det var slag. Hur skulle jag bära mig åt, stackars människa! Inte visste jag riktigt, hvar ni fanns någonstans, men att det var långt borta, visste jag, och så tänkte jag, att eftersom den stackars frun ändå var död, utan att ni sett henne, kunde jag så gärna laga, att hon kom i jorden. Och det fick jag ensam dragas med, för släktingar hade hon ju inga, och hennes gamla vänner hade förstas glömt henne. Ni skall icke vara ledsen, för begrafningen var riktigt kristlig, och pastorn höll ett sådant vackert tal, och så fick jag af kamrerskan Johnson veta, att ni var på ett ställe, som hette Grästorps, och så skref jag för att låta er veta, hur det var, och fråga, om ni kunde komma hem och reda litet med hvad som är kvar, för det är naturligtvis ert som enda barnet.

Vänligen  
Kristina Holm.»

Bokstäfverna dansade för Kerstins ögon. Modren död! Nej, det var ju inte möjligt! Och utan att hon fått säga henne ett sista farväl, utan att hon fått följa den älskade till grafven. Det var ofattligt! Hon ville gråta, men kunde det ej. Icke ett ord kom öfver hennes läppar, hon sjönk ned i gungstolen, stirrande framför sig.

»Det är sorgliga underrättelser ni fått, fröken Sangvin?» sade kandidaten sakta.

Hon pekade på brevet, som var från fru Sangvins hyresvärdinna. Då han läst det, sade han: »Stackars fröken! Alldeles ensam!»

(Forts.)

## Från Iduns läsekrets.

### En ropandes röst i öknen.

Hvad såg jag väl här om dagen bl. a. i en tidning? Jo, mitt ärade herrskap, en antydning om, att på modevärldens himmel ett stort, svart moln hotar att uppstiga, eller rent ut sagt, utan alla omsvep, att krinolinerna eller klock-kjolen, som den så oskyldigt lär benämnas, åter vill träda fram på tiljan och omsvepa och omskapa oss alla Evas döttrar. Hvad skall man nu säga härtill? Skola vi öppna våra dörrar och hjärtan för denna ohjudna gäst från millionstaden vid Seine, eller skola vi ha nog kurage att för en gångs skull säga ett blekladigt nej till våra franska systrar?

Här är frågan, men hvar är svaret? En hemsk aning säger mig, att det kommer att lyda: antagom! Vi, nordens döttrar, ha ju ej i mannaminne haft hjärta att säga nej till les chères amies i det fagra Frankrike, Gud signe deras små söta ansikten och dito pähitt! Deras valspråk och följaktligen äfven vårt tycks mig vara: »variatio delectat!» För att nu blott tänka på vår lilla hufvudknopp! Än lugg fram, än bak, än beide zusammen; än »trulsen» uppfäst strax ofvan ögonbrynen, än behagfullt hängande ner på halsen och än, såsom nu, någonting midt emellan.

Ett ordspråk, som däremot ingen af det 19:de århundradets kvinnor tycks vilja taga fasta på, tyckes mig vara: »chacun à son gout», åtminstone hvad deras yttre människas utstyrelse vidkommer. Eller hur, mina damer? Vågar väl någon af er numera underlåta att begagna en half meter höga vingar, rysch på kjolen, halflånga kappor etc. etc. Ej ens våra dagars »lärd» kvinnor äro ligkiltiga för modets vexlingar. Hvilket skall bevisas!

För en tid sedan hade undertecknad äran sammanträffa med en dylik »utvald» och fick af henne — hvad tron I, mina vänner? — jo, ett godt råd angående min toalet! Hvad tycks? Hade förr trott, jag skulle få en örfil. Ack nej, kvinnan förnekar sig aldrig, vare sig hon är modist eller professor. Hvilket skulle bevisas!

Ursäkt mitt ärade herrskap! Jag har visst kommit bort litet från utgångspunkten: det stora, svarta molnet, klockkjolen = krinolinerna. Återvändom! Skola vi låta detta moln förmörka vår frågers sköna sol? Viljen ej I, alla kvinnor, som i Sverige byggen, bon och vistens, samt och synnerligen förena edra röster med undertecknads och sluta ett anti-krinolinförbund? Det blefve ett försvarsförbund så godt som något annat.

Ack, min fantasi för mig allt längre. Jag skäddar i andanom, såsom genom en spegel, hur nordens kvinna efter första steget blir allt djärfvare och till slut helt bryter slafveriets fjättrar och aldrig mera lik en sviktande rö böjer sig för modegalenskapens vind. Skola mina härliga luft-slott ramla, frågar

En svensk kvinna.



### Rättelse.

Vid införandet i senaste nummer af »Erfaren husmoders» redogörelse hade ett litet fel blifvit begånget, som härmed rättas. Vid beskrifningen på den lilla kakan i söndagens matsedel står: »en dryg sked rifven citron», men mjölet har blifvit utelämnadt. Rätteligen bör det vara: »en dryg sked mjöl och litet citron.»



### Innehållsförteckning.

Vendela Andersson-Sörensen; af H. G. S. (Med porträtt.) — En episod; dikt af Emil Klén. — Ebenezer; skiss för Idun af Sophie Linge. (Slut från föreg. n.r.) — Societetskvaller; en betraktelse från ett småstadsfönster. För Idun af J. F. Im. — Hundräringen, fröken Charlotta Wilhelmina Fürstenhoff. (Med porträtt.) — Folkköken i hufvudstaden; hämtning af matportioner; af K. L. — En reformfråga för dagen; af En hattaftagare. — Ur notisboken. — Teater och musik. — En lärarinnas roman; en svensk kulturbild, tecknad på verklighetens grund för Idun af Algot Sandberg. (Forts.) — Från Iduns läsekrets. — Tidsfördrif.

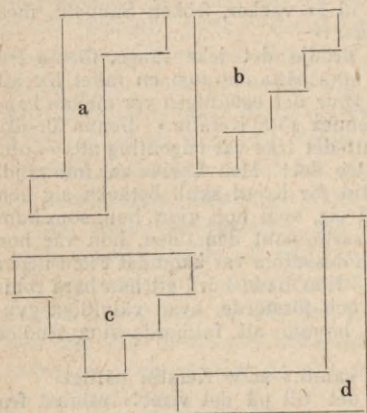
## Tidsfördrif.

Bidrag mottagas med tacksamhet.

### Charad.

Mitt första i kristall du skådar,  
notarie dig mitt andra ger.  
Utaf mitt tredje snor man trådar.  
Mitt hela — intet skrat! jag ber, —  
är ett af modets mästerverk,  
som än ej glömts, det noga märk!

### Geometrisk mosaikupp.



Bilda en kvadrat af dessa fyra fig.!

### Ifyllningsgåta.

De 24 tomma rutorna i nedanstående kvadrat skola ifyllas hvar och en med en bokstaf sålunda, att de 6 vågräta raderna utgöra bekanta ord. Orden, men i annan ordningsföljd, beteckna: ett djur, ett mått, flod i Frankrike, en stad i Spanien, stat i Grekland, ett fångstmedel,

f	s		
	o	r	
	m	b	
	t	i	
	m	f	
	r	r	

Milan.

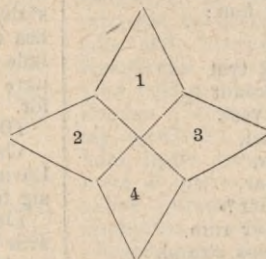
### Förvandlingsgåta.

1) Fras-nejd-golf: sjö i Sverige. 2) Somna-i-rot: en vetenskap. 3) Suggraf-best: en badort. 4) Pers-Bie-kok: en titel. 5) Räf-sudd-van: ett adjektiv. 6) Phal-pund: ett djur. 7) Angfure: ett adverb. 8) Län-tralt-hot: ett vattenfall. 9) Gom-len-hel: en stad i Sverige. 10) Hind-gaf-lan: mindre, vetenskapligt arbete.

Begynnelsebokstäfverna bilda latinska namnet på en blomma.

Milan.

### Stafvelsearitmogryf.



Ofvanstående siffror beteckna stafvelser, hvilka skola sammanställas till ord:

1. 1: En bekant roman.
1. 2: En flod i Sydamerika.
3. 1: En flod i Ryssland.
3. 4: Spansk provins.
1. 2. 3. 4: Ett berömdt namn.

### Matematiska uppgifter.

I.

88	88	88	88	88	88
88	63	63	63	63	88
88	63	39	39	63	88
88	63	39	39	63	88
88	63	63	63	63	88
88	88	88	88	88	88

Af de 36 talen i vidstående figur skola 11 strykas, så att summan af de 25 återstående talen utgör 1877. Hvardera af talen 39—63—88 skall strykas minst en gång och måste bli kvarstående minst en gång. Hur många gånger skall då talet 39, hur många gånger talet 63 och hur många gånger talet 88 strykas?

II.

En dam hade två ringar af olika utseende. Hon brukade alltid bära dem båda två, dock aldrig på samma finger och aldrig någon på tummen. På huru många olika sätt kunde hon placera ringarna?

### Geografisk gåta.

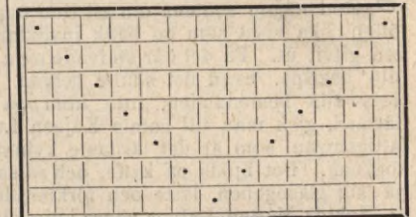
Hopställ 8 geografiska benämningar så, att öfversta och sista raden bilda namn på en svensk stad och begynnelse- och slutbokstäfverna på en dito. De 8 orden beteckna, dock ej i ordningsföljd:

- en flod i Sydamerika,
- en » i Nordamerika,
- en » i Tyskland,
- en stad i Ryssland,
- en » i Sverige,

en stad i Sverige,  
ett bekant sund,  
en järnvägsstation i Sverige.

En gammal vän af Idun.

### Punktgåta.



1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Sök 13 ord och insätt dem i de uppförda och nedåt gående rutraderna så, att en bokstaf kommer i hvarje ruta. De tretton orden äro: 1) En stad i Finland. 2) En ö i Atlantiska oceanen. 3) En flod i Frankrike. 4) Half ö i norra Europa. 5) En af Roms triumvirer. 6) Ett slags stenart. 7) En kardinal i Frankrike. 8) Ett bergland i Sahara. 9) En president i Nordamerika. 10) En stad i Finland. 11) Namn på en blomma. 12) En stad i Preussen. 13) Ett land i Europa.

Äro orden funna, bilda de bokstäfver, som komma i de med punkter utmärkta fälten i ofvanstående figur, namnet på en hjältekonung.

### Lösningar.

Logogryfen: Lärtrisskjorta; ask, tass, skära, saf, tossa, fläta, slask, käft, »katt», tofs, kort, kart, koj, ark, tjära (kol), skrof, torrt, kalf, kalott, kjolar, råka, stork, tok, os, rot, kofta, so, skot, kraf, kosa, ära, tro, skjorta, färla, torsk (kolja), kar, ar, far (stoff), falk, jarl, toft, salt, klot, ko, ass, lo, skal, sot, slarf, lots, fora, staf, ro, fars, fot, skrot, tolk, kolf, larf, fals, falsk, karl, lära, kost, fä, fart, flor, staf, gäst, alt, ärr, alf, träta, rost, skoj, jäf, älta, fras, lärka, kraft, frakt, kors, ros, saft, skratt, rätt, kraf, sol, sjal, last, koja, skott, fjät, klo, sko, kräfta, ras, ärter, fläsk, Lotta.